

БЮЛЕТИН

Културно-информационен център на българското малцинство
“Цариброд” – клон Босилеград

Година 1. Брой 7. септември 1998 година Безплатен екземпляр

БЮЛЕТИН

Основател и издател: Гражданско сдружение Културно информационен център на българското малцинство “ЦАРИБРОД” Димитровград, Площад на освобождението № 8.

Редакция: Иван Николов, Радко Стоянчов и Александър Димитров.

Адрес: Ул. Маршал Тито № 15, 17540 Босилеград, тел./факс: 017/78 – 254.

Главен и отговорен редактор: Иван Николов.

Искушенията на времето

Учудва апатията която ни е обхванала точно по времето когато обществото е изправено пред сериозни изпитания. Като че ли на всички ни е омръзнало да се занимаваме с едни и същи теми: фалирала фирма, безпаричие, Косово, международна изолация, некадърна власт, некадърна опозиция... Резигнирани и огорчени от всичко, затваряме се в себе си и пускаме да ни носи стихията. По дяволите всичко, да става каквото ще!

Именно това е най-опасното. Общественото мнение или изчезва или опасно се поляризира и противопоставя между ония които за всичко лошо обвиняват властта и ония които безрезервно я следват. Гласът на разума, на независимата критическа интелигенция или не се чува или е само вопъл в пустиня. Иначе, повечето от онова което всекидневно гледаме, слушаме и четем е отражение на застояла и жабурнясала мисъл.

Навикът ни за всичко лошо в обществото да виним властта, не е далеч от истината, но тя не е единствения виновник. Ако тръгнем от една проверена и доказана истина, че всеки народ има такава власт каквато си заслужава, ще стигнем до заключението, че властта ни е точно отражение на културното равнище на народа. Следователно, ако искаме реални промени в обществото, не бива да се ограничаваме само на променяне на партиите и техните лидери, но трябва да се ориентираме към промяна на нравите, разбиранията и навиците на хората. Културата на национал-комунизма и на самоуправлението днес е най-сериозната спънка за развитието на обществото. Тази култура и съответния начин на мислене, още през 1990г. ни попречи да се отървем навреме от две опасни илюзии: че първо, с “обединение” на опозицията ще можем да свалим комунистическата власт, и второ, че такава опозиция има мнозинството след себе си.

Не само тогава през 1990г., но дори и днес, към края на 1998г., няма преобладаващо мнозинство за промени, за европеизация и влизане в нормалния свят. Надеждата която за миг проблесна по време на студентските бунтове, бързо изгасна поради безсмислените разpravии между лидерите на опозицията. Оказа се, че повечето от опозиционните лидери са несериозни и неспособни да организират нова власт. Те проявиха всички недостатъци на нашата патриархална култура: авторитарност, не държаха на програмите си, не искаха да се учат, горе-долу всички се чувстваха

като меси, а ония които при това бяха и болни от амбицията за власт сами казваха, че са меси и така полека се превърнаха в циркови клоуни. Този манталитет просто е несъвместим с модерните модели на обществено устройство които си поставяме за идеал.

Освен проблемите на лидерството се постави и друг, още по-сериозен проблем на самите партии. Всички наши партии, без оглед дали са на власт или не, все още не са партии в които нещо се дискутира и решава по определена демократична процедура. Всъщност, лидерите ни са такива каквито са, именно затова защото в самите партии няма структурна вътрешна демокрация. Тази реална слабост на партиите, изхвърли налице “силни” лидери със всички недостатъци на нашата патриархална култура, които никак не са за истинска демократизация, защото си знаят, че когато тя настъпи, първо тях ще помете.

Разпадането на коалицията “Заедно” показва, че коалиция не може да съществува без минимална обща програма. “Заедно” нямаше бъдеще защото се опита да обедини две несъвместими програми – гражданската и националистическата. Оказа се, че нашето политическо пространство не е ясно издиференцирано, не се виждат точно разликите между партиите. Тнр. леви сили, нямат нито знания нито желание да правят промени, а опозицията е неспособна да предложи реална алтернатива и да превземе властта.

От друга страна, реалните проблеми на обществото, все повече създават едно недоволно мнозинство което опасно наближава критичната точка от 51%, но това мнозинство няма собствена политическа физиономия, т.е. недоволно е, но не знае какво точно иска. Това недефинирано недоволство, беше използвано от радикалната националистическа десница, която щедро раздавайки прости решения за сложени проблеми успя да набере най-много гласове от Урал до Атлант и опасно приближи подстъпите на властта, но перспективата с нея е още по-тъмна.

Историята ни учи, че пътят на промените в обществото винаги е водил през промяната на общественото съзнание. Значи промени не може да има докато поне 51% от гражданите не наберат знания, опит и кураж активно да се включат в механизмите на демократичното общество.

За съжаление, опозицията ни все още се занимава с безсилно плюване и проклетисване на режима, отколкото със създаване на реална политическа и икономическа алтернатива. В основата на това са заложили отживелите познания на националистическото минало и културните деформации които то ни остави. И така, докато недоволството на народа нараства, а страната изостава с десетилетия, властта и опозицията продължават да се чудят над стратегическия въпрос: дали да създават гражданско общество или етнически чиста държава. За първото липсва разум и култура, за второто липсват сили и смелостта на сръбските националисти и на другите да признаят онова което искат за себе си.

А на хората вече им е все едно – апатията прави своето.

Политизация на културата или култивиране на политиката?

В полемиките които напоследък се водят в югославския и българския печат по повод положението и правата на българското малцинство и събитията около откриването на КИЦ “Цариброд”, се отстояват най-различни гледни точки. И това е съвсем нормално. Ненормалното е, че се проявяват високи дози страсти, едностранчивост, нетактичност, неосведоменост и преднамерени опити да се измести вниманието от същественото и главното към дребнавото и сензационното. Най-малко са претенциите за обективност.

В моя “Бюлетин” поместихме няколко характерни изказвания от югославския и българския печат от последните няколко месеца които косвено отразяват и политиките на двете държави по нашия въпрос. Вече от пръв поглед си личи, че за политическата воля на самото малцинство не остава място. И точно от тук прозлизат проблемите. Ако ние бяхме нормална и демократична страна в която да беше възможно сами да си решаваме проблемите, нямаше да има нужда други да се занимават с нас. За съжаление, ние не само че не сме демократична страна но нямаме дори основни претпоставки за демокрация. А националните проблеми по принцип са демократични проблеми. Такива са и нашите проблеми. Те нямаше да съществуват ако, според думите на Радко Стоянчов, националният състав на Парламента на Сърбия, отговаряше на националния състав на населението на Сърбия. Но все докато националните малцинства представляват 36% от населението на Сърбия, а

в Парламента те са застъпени само с 5%, проблеми ще има. Опитите тоя съществен недостатък на държавата да се прикрие с твърдения от типа, че от 33 общински съветника в Димитровград 32 били българи и че изпълнителната власт в общините Босилеград и Димитровград пак била в ръцете на българи, нямат голямо значение ако се знае, че правомощията на съветниците са ограничени до решаване на комунално-битовите проблеми, а изпълнителните органи са принудени да прилагат закони които се донасят без реално участие на малцинствата.

Едва ли върху това е разсъждавал г-н Димитър Остоич в своята пledoария срещу Марко Шукарев и Зденка Годорова, в която проявява учудващо за един академик непознаване на нещата. Г-н Остоич, в качеството си на съпредседател на Дружеството за българо-югославско приятелство, настъпва от позициите на югославската външна политика но едва ли с това ще укрепи българо-югославските отношения. Основно предусловие за укрепване на българо-югославското приятелство е решаване на всички проблеми които разделят и противопоставят двата народа. Сред тях, проблемите на българското малцинство засега са на челно място. Те са много по-дълбоки и никак не могат да се обяснят само с “провокациите” на Марко Шукарев и Зденка Годорова. Всъщност, проблемите на Марко и Зденка са най-малките. На тях може да им се оспорва всичко друго но не и правото да говорят. Друг е въпросът че някому може да не се хареса метода по който говорят – това е въпрос на вкус. Някому може да не се харесва метода по който работят – това времето ще покаже, но не това е най-важното. По-важни са реалните проблеми на малцинството, които с първите зачатъци на демократизацията изгласаха напред много хора от типа на Марко и Зденка за да проговорят за тях. Върху тия проблеми изникна цяло едно национално движение за граждански права и свободи под името ДСБЮ. Това са реалностите.

Тиражирането на “скандали” от типа на “Зорница”, “Свети Сава” или “24 май”, е опит да се измести вниманието на обществеността от ония държавни, административни, политически, икономически, културно-просветни и други мероприятия които бяха причината българското малцинство за последните десетилетия да намалее с цели 66%, а останалите 40% сме поставени в такива материални и културни условия които неминувано ни водят към тотално изчезване ако не се изборим за по-добри условия за живот. Това е големият проблем, останалото са негови последици.

Споделям всички възражения които проф. Александър Миланов отправя към Димитър Остоич. Искам само да прибавя още нещо. В статията му има мисли които са превзети от идеолога на “шопско-торлашката” нация Драган Колев. Цитирам една: “Фактът че ДСБЮ на Марко Шукарев няма избран нито един свой член в общинския съвет, сам по себе си говори за влиянието му сред населението в Димитровград”. Да, този факт е точен. Но той сам по себе си говори и за нещо друго – за равнището на демокрацията в Димитровград. Защото там където не може да победи оня който се застъпва за опазване на националната си идентичност, за обучение на майчин език, за пазарна икономика, за свободни контакти с майката родина, за свободата на словото и т.н. а побеждават ония които са отговорни за разпадането на държавата и икономиката и които обтегнаха международните отношения до скъсване – там нещо не е наред с демокрацията. Това обаче г-н Димитър Остоич не го вижда или не иска да го види. Във всеки случай, да нападаш свои сънародници заради това че се борят за елементарни национални и граждански права и свободи, в интерес на някакво абстрактно приятелство, не е кой знае колко достойна постъпка.

От същата позиция настъпва и г-н Младен Йотов от Кладово. И според него проблемът на българското малцинство е личен проблем на Марко и Зденка. И той мисли, че ние имаме всички права, но КИЦ “Цариброд” е излишен, защото общинския Културен център в Димитровград “успешно” провеждал културната политика на града. Да, безспорно тази политика за някого е успешна, щом като процентът на българите в Димитровград от 95% за три десетилетия е спаднал на 52%. Това е нечуван и невиждан успех за който едва ли ще се намери аналог в анализите на световната история. Но е срамен за всички нас.

Иначе, откриването на КИЦ “Цариброд” не е “...резултат на толерантната политика на нашата страна...” както пише г-н Младен Йотов, а резултат на стремежите и усилията на една част от нашето малцинство която държейки на словото и духа на важещата Конституция и позитивните закони, създаде сдружението Културно-информационен център, и си постави целите и задачите пак изхождайки от Конституцията и законите на Югославия. Нямам нищо против и гражданите на Драгоман да си направят сръбски културно-информационен център, както предлага г-н Йотов, стига ако имат нужда от такъв.

Нашият анализ на полемиките и изказаните мнения по повод откриването на КИЦ “Цариброд”, открива истерични опасения от тнр. “политизация на културната дейност на КИЦ”. Това, доста

неумело заменяне на тезите, също е блестящ пример на политизация, от аспект на официалната политика. Политизация настъпва когато носителите на политическата власт, диктуват на културните учреждения да провеждат такива културни дейности които са в интерес на политиците.

Тъй като хората обединени около Сдружението КИЦ “Цариброд” са критично настроени към политиката, опасността от “политизация” на дейността на КИЦ е нереална. Истинските опасения не идват от опасността за “политизация на културата”, а от “култивирането на политиката”. Носителите на политическата власт са наясно, че техните позиции не са скрепени с реални положителни постижения в обществото, а по-скоро се дължат на непросветеността, страхът, неосведомеността, и изобщо върху патриархалната култура на широките народни маси, които са удобни за манипулация.

Иначе, в нормалните държави, е нещо най-нормално културните дейци да се занимават с носителите на политическата власт, а не обратно – носителите на политическата власт да се месят в работата на културните дейци. Историята показва, че всяка намеса на политиката в културата, в икономиката, в спорта или където и да е извън управлението на държавата е пагубно за самата нея. Но затова пък законите важат еднакво за всички.

(извадки)